

แบบบันทึกองค์ความรู้

ชื่อเรื่อง การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่ม
เจ้าขององค์ความรู้ นางบุญญา จันทร์ทอง
ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
เป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘
สถานที่ บ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

บ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้จัดดำเนินการจัดแผนชุมชน ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เป็นหมู่บ้านที่พัฒนาหมู่บ้านด้วยกระบวนการแผนชุมชน การพัฒนาหมู่บ้านจะเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นอันดับแรก เมื่อมีปัญหาในหมู่บ้านจะใช้ทุนที่มีอยู่ในชุมชนมาแก้ปัญหาก่อนเสมอ ในปี ๒๕๕๑ ได้รับประเมินการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับมั่งมี ศรีสุข และในปี ๒๕๕๓ ได้รับงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชนตามโครงการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ พร้อมทั้งหมู่บ้านได้พัฒนาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน บ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลไผ่ เป็นหนึ่งในพื้นที่ดำเนินการเทศบาลของดีเมืองสุรินทร์ ที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท โดยเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปีแรก เมื่อปี ๒๕๕๕ และได้รับการพัฒนาจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น เกิดองค์ความรู้มากขึ้นจากการปฏิบัติจริง ส่งผลให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของชุมชนอื่นๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีผู้สนใจมาศึกษาเรียนรู้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน จำนวน ๑๑๑ คนะ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ บางคณะพักค้างโฮมสเตย์ เพื่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่พร้อมกับได้ศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนไปด้วย และ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีได้มามาตรวจเยี่ยมแผนชุมชน และในปี ๒๕๕๕ ได้รับการคัดเลือกเป็นบ้านพี่ ตามโครงการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

การเข้าร่วมโครงการเทศบาลของดีเมืองสุรินทร์ในปีแรก หมู่บ้านยังไม่มี ความเข้าใจในรูปแบบการดำเนินโครงการ จึงเป็นเพียงการนำเอากิจกรรมที่มีผู้มาศึกษาเรียนรู้เรียนรู้มาก่อนแล้วมานำเสนอ ทำให้ไม่มีความชัดเจนในโปรแกรมการท่องเที่ยว อีกทั้งปัญหาระยะเวลาเทศบาลและการประชาสัมพันธ์ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ และเมื่อมีการดำเนินงานในปีที่ ๒ ตัวแทนของหมู่บ้านได้ร่วมอบรมการพัฒนาโปรแกรม มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และได้ร่วมศึกษาและทดสอบโปรแกรมที่ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น จึงเกิดโปรแกรม “วิถีบ้านๆ ณ โฮมสเตย์บ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓” ขึ้น ภายใต้สโลแกน “ปังข้าวโป่ง ปิบข้าวปุ้น อบอุ่นใจ ณ บ้านไผ่โฮมสเตย์” เป็นการดึงเอาวัฒนธรรมและจุดเด่นของหมู่บ้าน มาจัดเป็นโปรแกรมที่มีความชัดเจน มีการกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงเวลาของเทศบาล ซึ่งตอบรับความต้องการของคณะศึกษาดูงานเป็นอย่างดี

หากวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จต่างๆ ของบ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ หรือแม้แต่การตอบรับโครงการเทศบาลของดีเมืองสุรินทร์แล้ว พอสรุปได้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมที่ดำเนินการของบ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ล้วนแล้วแต่จะได้รับความเห็นชอบจากเวทีประชาคมก่อน ทำให้เกิดความร่วมมือจากทั้งหมู่บ้าน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับประโยชน์

๒. การใช้ทุนทางสังคม ด้วยแนวคิดของแกนนำชุมชน เมื่อเกิดปัญหาหรือมีความต้องการ จะใช้ทรัพยากรในชุมชนหรือทุนทางสังคมก่อนเสมอ ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน ทำให้มีการรื้อฟื้นประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา อาทิ ประเพณีการกราบไหว้ปู่ตา พิธีบายศรีสู่ขวัญ การทำอาหาร เช่น การทำขนมจีนแบบเดิม การทำข้าวเกรียบว่าว การทำขนมตดหมา การคั้นเครื่องหม่าน้อย ฯลฯ และการให้ความสำคัญกับวิธีการหาของป่าเชิงอนุรักษ์

๓. บ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ จะเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก แต่ยังเปิดรับสิ่งใหม่ๆ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบรับการเข้าร่วมอบรมของหน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการของหน่วยงาน ด้วยดีเสมอมา มีการนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและการเรียนรู้ของชุมชน

๔. มีแกนนำหมู่บ้านที่มีความรู้และจิตอาสา สามารถจัดการความรู้ได้ด้วยตนเองและมีกลุ่มเยาวชนที่เข้มแข็ง

๕. สภาพบริบทของหมู่บ้าน ที่ยังคงความเป็นชนบท มีวิถีชีวิตที่เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน จึงเป็นสิ่งดึงดูดคณะศึกษาเรียนรู้ ให้ประทับใจในชุมชนแห่งนี้

ในปี ๒๕๕๘ หมู่บ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ได้รับรางวัลหมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เขตตรวจราชการ ที่ ๑๔ และหมู่บ้านยังมีการเชื่อมโยงทุนชุมชนจากหมู่บ้านที่อยู่ในตำบล มาพัฒนาเป็นโปรแกรมการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ตอบรับกับความต้องการของคณะศึกษาเรียนรู้อย่างเต็มรูปแบบ

และในวันนี้ หมู่บ้านได้เตรียมความพร้อมในการจัดตลาดชุมชนถนนวัฒนธรรม มุ่งเน้นการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนมาสร้างรายได้ ส่งเสริมการผลิตสินค้าและอาหารพื้นบ้าน การละเล่นแบบดั้งเดิม เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี ทั้งนี้หมู่บ้านได้ประสานงานกลุ่ม OTOP ในพื้นที่อำเภอรัตนบุรี เข้าร่วมแสดงและจำหน่ายสินค้า ในกิจกรรมของบ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลไผ่

ณ วันนี้นับได้ว่า บ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลไผ่ เป็นหมู่บ้านที่น่าสนใจ ที่มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน และจุดเรียนรู้ที่มีชีวิต พร้อมที่จะให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

.....